

Protokoll fört vid

Föreningen GAMLA FALUKAMRATER:s Årsstämma 2019-04-06 i Stockholm.

Årsstämman 2019 gick för sista gången av stapeln på Myntkrogen, Slottsbacken, då verksamheten där inom kort flyttar till Postmuseum i Gamla Stan.

Ordförande Helene Carlbäck hälsade de c:a 60 medlemmarna inkl gäster varmt välkomna till dagens program och presenterade Tomas Ahlström, som fick inleda med föredraget om "Hur Sverige blev rött" eller "De röda stugornas land - ett resultat av Falu rödfärg".

Tomas Ahlström var under många år bosatt utomlands och arbetade världen över som försäljningsingenjör, men är numer verksam som silversmed. Han berättade, att han vid de årliga besöken i Sverige fick sin hemkänsla förstärkt framför allt av landsortskyrkorna, skärgården och de röda stugorna.

Som bakgrund till Falu rödfärgs genomslagskraft gjorde Tomas Ahlström en historisk exposé över Falu koppargruvas utveckling, från 800-talet till dess storhetstid vid 1600-talets mitt, då två tredjedelar av världens kopparproduktion kom ur gruvan och fram till dess att gruvbrytningen slutligen lades ner 1992.

Han berättade då förstas också om världens äldsta aktiebrev från år 1288, om Gustav Vasa och det s k klockupproret år 1531-1533, (då dalkarlarna vägrade lämna ifrån sig sina sockenkyrkklockor alternativt betala deras värde i silver eller koppar) samt återgav den välkända historien om Fet-Mats, som år 1677 omkom i ett ras och vars kropp först 42 år senare återfanns och då i ett så välbevarat skick, (eftersom kopparvitriolen petrifierat den) att hans ungdoms fästmo kunde identifiera honom.

Vad är då Falu rödfärg (som är ett registrerat varumärke) och hur kom det sig att våra stugor blev röda? Tomas Ahlstrand framhöll att rödfärgade hus har varit och är ovanliga utomlands, men att i Sverige skall Falu rödfärg ha varit i allmänt bruk i c:a 300 år och dess historia går tillbaka till 1500-talet. Den är därför "inte bara en husfärg, utan även svensk kulturhistoria på burk"!

Själva pigmentet kommer från Falu gruvans mineralisering. Av kopparfattig malm, som vittrat sönder under lång tid, har s k rödmull bildats. Förutom koppar, innehåller den en sällsynt blandning av mer än 20 olika naturliga mineraler, bl a järnockra, kiselsyra och zink. Rödmullen tvättas och siktas, varpå den bränns och slutligen mals ner till ett finkornigt pulver.

Järnockran är det ämne, som ger pigmentet dess färg. Obearbetad är den gul, men genom upphettning blir den röd och den exakta kulören bestäms av temperatur och tid vid bränningen. Ju högre temperatur och ju längre tid, desto mörkare slutprodukt.

Färgen är en slamfärg för utomhusbruk till obehandlat virke av gran eller fur. Förr blandades den till med hjälp av rågmjöl, fett och saltlake, men numer bereds den av vetemjölslister och linolja. Som följd av sin unika sammansättning och till skillnad från andra slamfärger påverkas den ytterst lite av solljus (UV-strålning). Färgen låter också träet andas, varför risken för röta minskar och den är följsam till väderförhållandenas inverkan på träet.

Sedan 2012 tillhandahålls den enbart i färdigblandat skick.

I 1300-talets Sverige kom kyrkor att bemålades med röd kalkhaltig färg istället för vit, för att efterlikna tegelkyrkorna på kontinenten, men detta förfaringssätt var endast förbehållet de mest besuttna i landet. På 1500-talet använde t ex kung Johan III rödfärg som ersättning för koppar till taken på sina byggnader och herrgårdar målades röda, men då rikedomarna i Sverige inte var av samma omätliga proportioner som på kontinenten, målades grå färg på fönsterfodren för att efterlikna kalksten. Gemene man målade givetvis inte sina hus eller stugor överhuvudtaget. Så småningom spred sig emellertid bruket och det finns t o m en bevarad karta från år 1654 (1651?), som visar tre rödmålade hus i svenskolonin Fort Christina, New Sweden, (nuv. staten Delaware). Men det var först under 1700-talet, som det blev mer allmänt spritt att måla sina boningar med rödfärg och år 1764 påbörjades en mer organiserad framställning av rödfärgspigmentet, varefter en industriell tillverkning såg dagens ljus. Därmed kunde många fler brukare nås och under 1800-talet senare del, då nationalromantiken

blomstrade, förstärktes bilden av röda trähus som typiska för vårt land. Carl och Karin Larssons hem i Sundborn kom därvid att få ett stort inflytande.

Åren 1861-1877 producerades från 900 till 1400 ton färg årligen och när Egnahems-idén lanserades vid 1900-talets början, fick Falu rödfärg stor betydelse som "nationell särprägel och internationell identitet". Toppen nåddes på 1930-talet, då 2000 ton årligen framställdes, att jämföra med de 500 ton per år, som sedan 2012 varit norm.

Råvaran beräknas ta slut omkring år 2090, om produktionstakten blir densamma som under de gångna 300 åren. Mycket lite exporteras och tillgångarna kan räcka ytterligare några årtionden, om bearbetningsprocessen kan förbättras och utvinningsmetoderna effektiviseras.

Avslutningsvis fick vi se en kort, men informativ Youtube-film om tillverkningsprocessen och därefter fick åhörarna chansen att komma med kunniga inlägg och påpekanden, ställa intressanta frågor och berätta roande anekdoter. Avslutningen var livlig och bildade en trevlig övergång till själva årsstämman, som blev något stillsammare, trots den digra dagordningen - eller kanske just därför?

- §1. Ordförande Helene Carlbäck förklarade **årsstämman 2019 öppnad**.
- §2. **Dagordningen fastställdes**. Inga övriga frågor anmäldes.
- §3. Att årsstämman blivit **stadgeenligt utlyst** bekräftades av mötesdeltagarna. Kallelsen hade skickats ut till medlemmarnas registrerade adresser mer än tre (3) veckor i förväg.
- §4. Till **mötesordförande** valdes Helene Carlbäck.
- §5. Till **sekreterare** valdes Anna-Carin Ousbäck.
- §6. Till **justeringsmän** valdes Hans Åstrand och Gerda Kuylenstierna.
- §7. **Protokollet från föregående årsstämma (2018)** godkändes och lades till handlingarna.
- §8. Styrelsens **verksamhetsberättelse för 2018** hade inför årsstämman lagts ut på hemsidan, men delades även ut som papperskopia. Den föranledde inga frågor, utan lades till handlingarna.
- §9. **Skattmästare Susanne Abenius** gjorde en kort genomgång av den i pappersform utdelade resultat- och balansräkningen. Föreningens ekonomi är fortsatt god med 243 590 kr i eget kapital. Intäkterna utgörs f f a av medlemsavgifter och frivilliga bidrag. Årets resultat om **- 15 615 kr** är huvudsakligen orsakat av kostnaden för bussresan till hösträffen i Falun 2018 samt det oförutsedda behovet av extern hjälp med hemsidan. För att hålla nere medlemsavgifterna och subventionera medlemsaktiviteterna har föreningen på senare år valt att acceptera negativa årsresultat och minska det egna kapitalet. Styrelsen framförde sitt varma tack för alla frivilliga bidrag som inlutit från såväl ständiga som betalande medlemmar och som ökat till 8 000 kr för 2018. Inga frågor ställdes från mötesdeltagarna angående resultat- och balansräkningen och styrelsen föreslog, att det negativa resultatet skulle belasta det egna kapitalet.
- §10. **Revisionsberättelsen** föredrogs av Claes Östberg. Revisorerna tillstyrkte därefter att resultat- och balansräkningen fastställdes och att underskottet skulle avräknas mot eget kapital samt yrkade på att styrelsen beviljades ansvarsfrihet.
- §11. **Ansvarsfrihet** beviljades styrelsens ledamöter för år 2018.
- §12. Resultat- och balansräkning fastställdes och **dispositionen av 2018 års resultat** godkändes.
- §13. **Medlemsavgiften för år 2020** fastställdes till 175 kr.
- §14. **Anslaget till DGF** fastställdes till 5 000 kr av årsstämman. Stipendiet ur **K A Lindströms fond** fastställdes till 400 kr, att delas ut av Falu kommun.

§15. I enlighet med valnämndens förslag **valdes styrelsen** på ett år enligt följande:

Ordförande	Helene Carlbäck (omval)
Vice ordförande	Åsa Gotte (nyval)
Skattmästare	Susanne Abenius (omval)
Sekreterare	Anna-Carin Ousbäck (omval)
Matrikelförvaltare	Marianne Karlén (omval)
Klubbmästare	Eva Asplund (omval)
Klubbmästare	Birgitta Fryking-Larsson (omval)
Klubbmästare	Barbro Nordwall (omval)
Ledamot	Hans Mählberg (omval)
Ledamot, redaktör för Jubileumsboken 2020	Bo Rydin (nyval)

§16. Till revisorer valdes Kerstin Storåkers (omval) och Claes Östberg (omval).
Till **revisorssuppleanter** valdes Sven Hamp (omval) och Lars Fälldin (omval).

§17. Till ordinarie i **valnämnden** valdes Harald Asplund (omval) och Magnus Viberg (omval). Som **suppleant** valdes Mikaela Eckered (omval).

§18. **Tillgångarnas framtida användningsområde.** Ordförande Helene Carlbäck presenterade planerna på **100-årsjubileet** med firande på **Stallmästaregården 30 maj 2020** samt en **jubileumsbok**, tänkt att bli en professionell produkt i fråga om layout, bildmaterial och innehåll. Ansvarig redaktör blir Bo Rydin, (se §15), som bl a är grafisk formgivare. För dessa två ändamål skulle det emellertid krävas, att ytterligare medel från de egna tillgångarna ställdes till förfogande, c:a 20 000 kr årligen under två (2) år. Margareta Linder påpekade då, att subventionerna för själva festen år 2020 borde ökas, för att inte kostnaderna för de enskilda deltagarna skulle bli alltför kännbara, vilket mötesdeltagarna lät förstå vore önskvärt. Ordförande Helene Carlbäck fann därmed, att det förelåg acceptans för ett ännu större underskott än det föreslagna, varför styrelsen kommer att göra en ny beräkning.

§19. Inga övriga frågor.

§20. **Parentation.** Årsstämman höll en tyst minut till minne av de kamrater, vilka styrelsen fått kännedom om, att de avlidit efter årsstämman 2018:
Daike Gruvnäs (1943), Göran Halfvarsson (1968), Kajsa Nordell (1952),
Torsten Wahlström (1941), Ingegerd Wernell (1950), Buster Östlund (1952).

§21. Ordförande Helene Carlbäck förklarade **årsstämman 2019 avslutad.**

Stockholm 2019-04-22

Vid protokollet

Anna-Carin Ousbäck

Justeras

Gerda Kuylenstierna

Hans Åstrand

Helene Carlbäck
ordförande